

Leidraad voor de uitwerking van een geactualiseerd pastoraal plan (2025-2031)

Ten laatste tegen juni 2025 moeten de gemeenten een meerjarenplan indienen bij de Vlaamse overheid. In dat meerjarenplan dient, voor investeringen aan gebouwen voor de eredienst, naar een recent (minder dan 6 maanden oud) opgesteld of herbevestigd kerkenbeleidsplan gerefereerd te worden. Dus moeten de kerkfabrieken een nieuw kerkenbeleidsplan indienen voor de periode 2026-2031. Om een nieuw gemeentelijk kerkenbeleidsplan op te stellen zou men kunnen vertrekken van de huidige plannen. Maar ondertussen verandert de pastorale situatie in de geloofsgemeenschappen snel. Om een goed kerkenbeleidsplan op te stellen is het noodzakelijk om eerst een realistisch pastoraal plan uit te werken. Onderstaande leidraad wil daartoe aanzetten, in verschillende stappen:

1. Vertrekken vanuit de visie op de parochie

2. Analyse van de huidige situatie

3. Prioriteiten voor de toekomst: komen tot een pastoraal meerjarenplan

4. Kerkenbeleidsplan

5. Tijdslijn

1. De visie op de parochie: waarvoor is de parochie er?

‘De Kerk is er niet voor zichzelf, maar voor de wereld. In de nieuwe parochie zijn mensen – wie ze ook zijn – welkom en worden ze gastvrij onthaald. Ze is een teken van het Evangelie dat er ook daadwerkelijk wordt beleefd. Je zou er alles moeten kunnen vinden wat nodig is om te leven als christen. En dat is natuurlijk veel meer dan alleen maar ‘misgelegenheid’. Het is zowel aansprekende liturgie en samen bidden, als dienstbaarheid en een luisterend oor voor wie het moeilijk heeft. Ze biedt kansen tot ontmoeting en tot geloofsverdieping. En natuurlijk vormt ze geen eiland, maar is ze solidair verbonden met de wereldkerk en met de hele samenleving.’ (bisschop Lode Van Hecke, *Samen kerk opbouwen vanuit de Geest*, p. 23)

Die diepste roeping van de Kerk is niet een religieuze service op maat van wie dat vraagt, maar ‘laten proeven’ van God, een plaats zijn waar mensen helemaal ‘ondergedompeld’ kunnen worden in gelovig leven. De Belgische bisschoppen en het bisdom Gent zetten al vele jaren in op een missionaire vernieuwing van de pastoraal, die gelovigen verzamelt in meer vitale geloofsgemeenschappen, die gastvrij samenkomen rond Christus, zolang het nog kan vanuit de eucharistie op zondag, die dienstbaar maatschappelijk engagement aangaan (diaconie), en die actief inzetten op nieuwe geloofsverdieping, vorming en durf tot nieuwe evangelisatie (verkondiging en menselijke nabijheid).¹ De uitdaging is groot, maar toch willen we erin geloven dat er in ons bisdom binnen 6 jaar nog een veertigtal plekken zijn waar zo’n geloofsgemeenschappen (parochies) een duurzame vorm krijgen.

¹ De encycliciek van paus Franciscus, *Evangelii gaudium* (2013) gaf een belangrijke nieuwe impuls aan een proces dat al vroeger begon.

Probeer in de actualisering of voorbereiding van het pastoraal plan opnieuw eerst stil te staan bij de *visie* en de *missie* van de parochie. Volgende vragen kunnen de uitwisseling hierover misschien voeden:

1. Proberen we in onze parochie voeling te houden met het hart zelf van het geloof, met wat ons tot christen maakt? Proberen we als plaatselijke kerkgemeenschap zelf de radicale nieuwheid van het Evangelie te (her)ontdekken?
2. Waar halen wij als christenen onze kracht en onze hoop? Hoe voeden en delen we ons geloof, met elkaar en met de mensen die we ontmoeten? Is de zondagseucharistie werkelijk voedsel voor ons, een plaats waar we kunnen thuiskomen? Wat betekenen de woorden van het Evangelie voor ons concrete leven?
3. Proberen we als parochie iets te betekenen voor de 'wereld' rondom ons? Hoe proberen we contact te krijgen en te houden met mensen die het moeilijk hebben: armen, zieken, mensen in rouw, eenzame ouderen, werklozen, vluchtelingen ...? Hoe proberen we hen gastvrijheid en ondersteuning te bieden?
4. Hoe staat het met de opbouw van de parochiale geloofsgemeenschap en de beleving van onderlinge fraterniteit? Is er echte samenwerking, leeft er een geest van collegialiteit onder vrijgestelden en vrijwilligers? Proberen we 'zout van de aarde, licht in de wereld, stad op de berg' te zijn? Waaraan is dat te proeven en te zien?

2. Analyse van de huidige stand van zaken: de pastorale kaart van de parochie

2.1. Inschatting van mensen en materiële middelen

- Hoeveel inwoners telt onze parochie (gegevens meestal via de stad of gemeente te verkrijgen)?
- Hoeveel gelovigen komen regelmatig naar de eucharistie op zondag, hoeveel vragen naar de andere sacramenten zijn er (gegevens worden jaarlijks verzameld voor de godsdienststatistieken)?
- Hoeveel vrijgestelden en hoeveel (dragende) kernvrijwilligers zijn er werkzaam in de parochie? In welke pastorale domeinen (liturgie, diaconie, gemeenschapsvorming, verkondiging administratie, logistiek, vzw's en kerkraden)? Wat is hun leeftijd? Is er openheid voor taakrotatie (tussen werkgroepen, van werkgroep naar PP en omgekeerd)
- (Her)bekijk (of maak) het overzicht van het aantal kerkgebouwen, pastorie(ën), parochiezalen, andere gebouwen.
 - Is er een goed zicht op de jaarlijkse exploitatiekosten van de verschillende kerkgebouwen, parochiezalen, secretariaten ...
 - Ga na wie eigenaar is van de gebouwen (gemeente, kerkfabriek, Patrimonium-vzw, ...)?
- Wat is het totaal financieel vermogen van de parochie?
- Maak een inschatting van de onderlinge verhouding tussen de verschillende kerkplekken en van de vitaliteit (binnen 6 à 10j), draagkracht en grootte van de lokale parochiaal betrokken gemeenschappen.
- Hoe verloopt de samenwerking (parochiaal/interparochiaal/dekenaal)?

2.2. Analyse van de huidige pastorale werking

De parochie probeert haar roeping te realiseren via haar kerntaken: verkondiging, liturgie, diaconie en de vorming van één nieuwe geloofsgemeenschap. In de brochure '*Pastorale uitdagingen voor de parochie*' (april 2021) (voor de tekst, zie: <https://www.kerknet.be/bisdomein-gent/artikel/beleidsdocumenten-het-bisdomein-gent>) werden voor elk van deze domein oriëntaties en mogelijke werkterreinen aangegeven. Dit is een goede leidraad om een stand van zaken op te maken.

1. Liturgie:

- In welke kerkgebouwen vinden er welke soorten liturgische vieringen plaats, tijdens het weekend en tijdens de week?
- Hoe evalueren we vandaag de kwaliteit? Hoe denken we dat toevallige bezoekers onze vieringen ervaren?

2. Diaconie:

- Welke diaconale initiatieven zijn er in de parochie, al dan niet in samenwerking met andere partners? Bereiken ze het beoogde doelpubliek?
- Wie zijn de dragers ervan?

3. Verkondiging:

- Welke initiatieven zijn er van catechese, voor volwassenen, voor speciale doelgroepen (huwelijksvoorbereiding, gezinnen, ...) voor jongeren, kinderen?
- Wie zijn er de dragers van?
- Zijn er initiatieven die 'nieuwe mensen' proberen aan te spreken?
- Welke initiatieven zijn er van jeugdpastoraal ?

4. Geloofsgemeenschapsvorming

- Is er in alle nederigheid sprake van een geloofsgemeenschap, een gemeenschap die de liturgie echt samen beleeft, die blijft zoeken naar geloofsverdieping vanuit de erkenning leerlingen van Christus te zijn, die onderlinge zuster- en broederschap beleeft en die dienstbaar liefdevol uitreikt naar de arme en noodlijdende?

5. Parochiebeheer

- Wordt de parochiale verantwoordelijkheid daadwerkelijk gedragen en gedeeld door velen? Hoe zijn ze verbonden met de parochieploeg als beleidsvoerend orgaan?
- Is er een parochiesecretariaat waarin vrijwilligers naast een onthalende functie te hebben ook specifieke administratieve taken in duo opnemen? Is er los van de vrijgestelden een coördinator voor het parochiesecretariaat?
- Is de parochie duurzaam financieel gezond?
- Wordt er bewust gewerkt volgens het charter van goed kerkelijk beheer?
- Is er een goede verstandhouding met de kerkraden?

2.3. Een inschatting van sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen

Probeer, na het in kaart brengen van de bestaande werking op elk van de grote terreinen van de pastoraal én het parochiebeheer, ook een evaluatieve inschatting te maken. Je kan daarvoor de methode gebruiken van de zgn. *SWOT-analyse*:

1. Wat zijn onze sterktes op dit domein?
2. Wat zijn onze zwaktes op dit domein?
3. Wat zijn kansen die zich aanbieden?
4. Wat zijn 'bedreigingen' die op ons afkomen?

2.4. Informatieronde

Op het einde van deze fase van analyse (verzamelen van gegevens, stand van zaken en inschatting van sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen) op het niveau van de parochies, is het wenselijk dat er

- in de dekenale ploeg een uitwisseling wordt voorzien om de beschikbare informatie en analyses met elkaar te delen en te bekijken op welke terreinen parochies elkaar de komende jaren kunnen ondersteunen en helpen,
- de parochie wordt meegenomen in deze analyse (werkgroepen, parochieberaden).

3. Een pastoraal meerjarenplan. Welke prioriteiten willen we leggen voor de toekomst? (Wat willen we bereiken tegen eind 2032? Welke tussenstappen zijn mogelijk?)

Vragen ter inspiratie:

- Hoe zien we (concreet) de parochiale geloofsgemeenschap verder evolueren?

Op maat van die toekomstige parochiale geloofsgemeenschap:

- Hoe en waar scheppen we gelovige groeikansen voor iedereen (gelovigen, kerkgangers, zoekers, nieuwkomers, gasten)?
- Waarop willen we de volgende 6 jaar pastoraal inzetten met zicht op 2040, wat is prioritair, wat is optioneel?
- Welke vorm krijgt de sacramentenpastoraal en -catechese? Hoe verdelen we onze energie en draagkracht, of kunnen we die bundelen?
- Welke tussentijdse stappen zetten we op vlak van geloofsverdieping, liturgische verdieping, diaconale grondhouding, samenwerking? Wat is ons intern vormings- en bezinningsaanbod?
- Op welke plekken willen we de komende jaren de gelovigen verzamelen voor de verschillende initiatiesacramenten (doopsel, vormsel, eucharistie op zondag)? Welke kerkgebouwen houden we open voor andere liturgische vieringen (uitvaarten, huwelijken, gebedsvieringen tijdens de week, ...)? Wanneer kunnen welke kerkgebouwen open zijn?
- Wat is er nodig om de collegialiteit, de samenwerking (parochiaal en dekenaal) verder laten groeien?
- Wat is er nodig om verder te groeien in een synodale cultuur, waar de medeverantwoordelijkheid van alle gedoopten ernstig wordt genomen?
- Welke elementen uit ons huidige pastorale werking/aanbod moeten we best loslaten?
- Hoe willen we onze parochie organiseren? Parochieploeg, domeingroepen en domeinverantwoordelijken, werkgroepen en werkgroepcoördinatoren? Waarvoor kijken we best naar interparochiale samenwerking?
- Welke dragende krachten zijn er nodig voor een toekomstplan op maat van deze plaats en tijd? Zijn ze er, hoe bereiken we ze? Als ze er niet zijn, is ons pastoraal plan wel realistisch?
- Wat hebben we -naast mensen- nodig, aan kerkgebouwen en andere infrastructuur, financiële middelen? Tot welke keuzes leidt dat inzicht? Is de juridische eenwording aan de orde?
- Hoe en wanneer communiceren we over onze prioriteiten met de vrijwilligers, de parochianen, mensen die een beroep doen op ons (via Kerk & Leven, parochiale website, mededelingen, parochiaal beraad)?
- Welke stappen zijn nodig in de verdere uitbouw van het parochiesecretariaat, één pastorale vzw, een patrimonium en/of uitbatingsvzw?

4. Kerkenbeleidsplan voor de toekomst? (Wat willen we bereiken tegen eind 2032?)

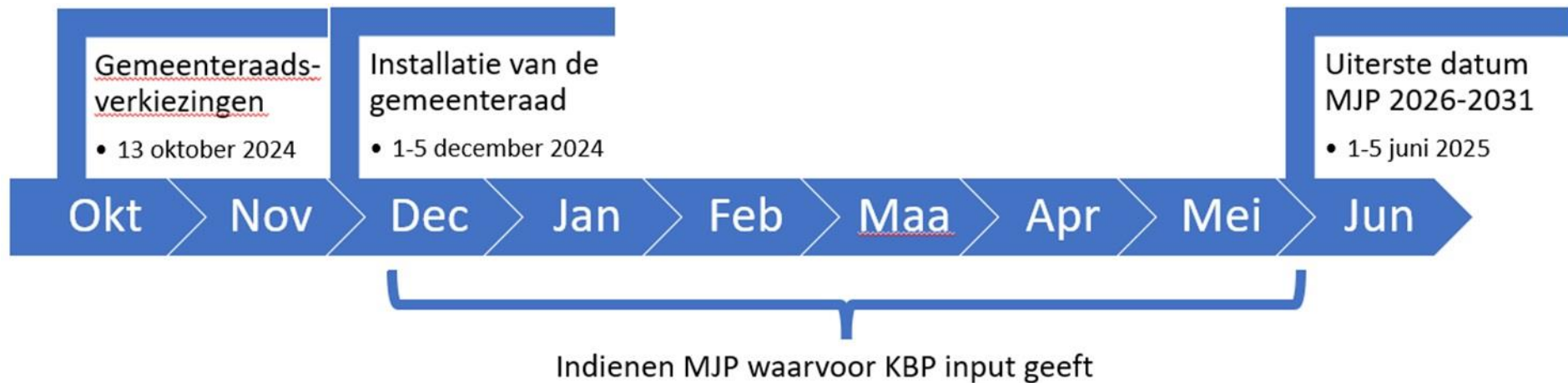
Nu het pastorale meerjarenplan een realistische en gedragen vorm gekregen heeft, kijken we ten slotte naar de consequenties voor de verschillende kerkgebouwen (met het oog op het nieuwe kerkenbeleidsplan):

- Welke centrale kerken in onze parochie zullen ook in de toekomst qua bestemming ondubbelzinnig en maximaal behouden blijven voor de eredienst? Is geografische spreiding wel het best voor de toekomst, of kiezen we voor complementariteit en toekomstig gelovig gemeenschapsleven in de éne parochie?
- Wat zijn de plannen voor de komende periode met de andere kerken?
 - Welk pastoraal gebruik voorzien we in elk van de kerken?
 - Welke kerken komen in aanmerking voor nevenbestemming, herbestemming, sloop?
 - Welke vormen van medegebruik voorzien we in deze kerken?
- Welke overgangperiode/fasering is nodig?

5. Tijdslijn voor het pastoraal plan en het kerkenbeleidsplan

Het erediensdecreet vraagt een vernieuwing van het kerkenbeleidsplan dat minder dan 6 maanden oud is bij indienen van het gemeentelijk meerjarenplan. De kerkfabrieken hebben tot 6 maanden na de aantreding van een nieuwe gemeenteraad tijd om hun meerjarenplan in te dienen.

Tijdslijn naar het Eredienstendecreet

Pastorale tijdslijn

Doorheen het proces zal de parochieploeg de betrokkenen informeren, consulteren, beluisteren, afstemmen en uitwisselen

Betrokkenen zijn: parochiale groepen, parochieberaden, dekenale ploegen, buurparochies, kerkraden, CKB, bisdom, gemeente